

Weiser Attila

Az eredmény elemzése, tervezése

A követelménymodul megnevezése:

A vállalkozások alapítása, működtetése, átszervezése, megszüntetése

A követelménymodul száma: 0001-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-014-50

AZ EREDMÉNY ELEMZÉSE, TERVEZÉSE

ESETFELTEVÉS – MUNKAHELYZET

Ön egy működő vállalkozás pénzügyi-számviteli munkatársa. A vállalatvezetéstől azt a feladatot kapja, hogy értékelje a cég jövedelmezőségének alakulását a rendelkezésre álló beszámolók alapján.

A termelésirányító részleggel együttműködve javaslatot kell tennie, az optimális termékösszetételre vonatkozóan, amely az elérhető maximális fedezetet biztosítaná a vállalkozás számára.

Mely részét használná fel a beszámolónak? Milyen jövedelmezőségi mutatókat számolna? Milyen tényezőket viszonyítana egymáshoz? Hogyan csoportosítaná a jövedelmezőségi mutatókat? Milyen eredménykategóriákat ismer?

Milyen modellt alkalmazna a gazdaságos termékösszetétel meghatározása céljából? Milyen tényezők befolyásolják az optimális terv összeállítását? Hogyan értelmezné a fedezet fogalmát? Hogyan definiálná a szűk keresztmetszet fogalmát?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

AZ EREDMÉNY ELEMZÉSE, TERVEZÉSE

1. Eredményvizsgálatról, -elemzésről és -tervezésről általában

A beszámolókból számítható mutatószámok és a különböző elemzési módszerek nagy segítséget nyújtanak a vezetőknek ahhoz, hogy visszaigazolást kapjanak gazdasági döntéseik hatásáról, eredményességéről a számokon keresztül. Az elemzéseket általában készen kapják, hiszen minden vállalkozás foglalkoztat szakértőket, belső apparátust az elemzési feladatok ellátására. A "megfelelő" eredmény kérdése viszont vezetői szintű dilemma marad. Az sem jó, ha a vállalkozás valós helyzetéről nem kapunk időben kellő részletezettségben elemzési anyagokat. Ennél is nagyobb veszély rejt, ha a részletes elemzés adathalmazából nem tudjuk kiragadni a valóban fontos mutatókat, azaz "*nem látjuk a fától az erdőt!*".

A vállalkozások jellemzően általános célú beszámolót készítenek a működésükről: a vagyoni, a jövedelmi és a pénzügyi helyzetük bemutatása céljából.

A beszámolóból számítható mutatószámok és a különböző elemzési módszerek nagy segítséget nyújtanak az érdekelteknek ahhoz, hogy megítéljék a vállalkozás tevékenységét. Segítségükkel ugyanis olyan összefüggések is feltárhatók, melyek közvetlenül a beszámolóból nem láthatók. Az elemzés alapvető feltétele az összehasonlíthatóság. Az elemzés során időbeli és/vagy térbeli összehasonlításokat végzünk. Az időbeli összehasonlítás során különböző időszakok tény- vagy tervadatait hasonlítjuk össze, a térbeli összehasonlítás során különböző vállalatok, vállalati egységek megfelelő adatait vetjük össze.

2. Az eredménykimutatás

A számviteli törvény megfogalmazása szerint: "*A piaccgazdaság működéséhez nélkülözhetetlen, hogy a piac szereplői számára hozzáférhetően, döntéseik megalapozása érdekében mind a vállalkozók, mind a nem nyereségorientált szervezetek, valamint az egyéb gazdálkodást folytató szervezetek vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről és azok alakulásáról objektív információk álljanak rendelkezésre.*" Ennek értelmében a vállalkozásoknak beszámolót kell készíteni az üzleti év lezárásával. A beszámoló – amelynek **megbízható és valós képet** kell adnia a gazdálkodó **vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetéről** – három részből áll:

1. **Mérleg:** bemutatja a vállalkozás vagyoni helyzetét;
2. **Eredménykimutatás:** ez ad számot a vállalkozás adott üzleti évben elért eredményéről, jövedelmi helyzetéről;
3. **Kiegészítő melléklet:** a vállalkozás pénzügyi helyzetét mutatja be.

Az eredménykimutatás a mérlegbe kerülő mérleg szerinti eredmény levezetését, ezáltal a mérleg alátámasztását szolgáló dokumentum, amely lehetőséget ad az eredményre ható tényezők vizsgálatára.

Az eredménykimutatás egy olyan számviteli okmány, amely egy adott időszakra vonatkozóan, előre meghatározott szerkezetben, összevontan és pénzértékben tartalmazza a vállalkozás hozamait, ráfordításait, valamint a vállalkozónál maradó adózott, mérleg szerinti eredményt.

Értelmezzük a fenti definíciót!

- Okmány, mert annak hitelességét, a (jog)szabályok betartását az aláírók garantálják.
- Fordulónap alatt azt az időszakot értjük, amelyre vonatkozóan készítik a beszámolót. (Ezen dátummal záródó időszak eredményét mutatja be.)
- Összevont adatokat tartalmaz.

¹ Forrás: 2000. évi C. törvény a számvitelről

- Kizárólag pénzürtékben készül, hiszen az összevontság foka kizárja a mennyiségi adatok feltüntetésének lehetőségét.
- Az eredményre ható események hatását összegezve meghatározza a beszámolási időszak adózás előtti eredményét, és az adózás szabályai, valamint az osztalékra vonatkozó döntés alapján a vállalkozásban maradó eredményt is.

A vállalkozási tevékenység eredményére ható tényezőket három nagy csoportba soroljuk. Az eredmény különböző részeit kiválasztva képezzük az üzemi (üzleti) eredmény, pénzügyi műveletek eredménye és rendkívüli eredmény kategóriákat.

Az eredménykimutatás felépítése a következő:

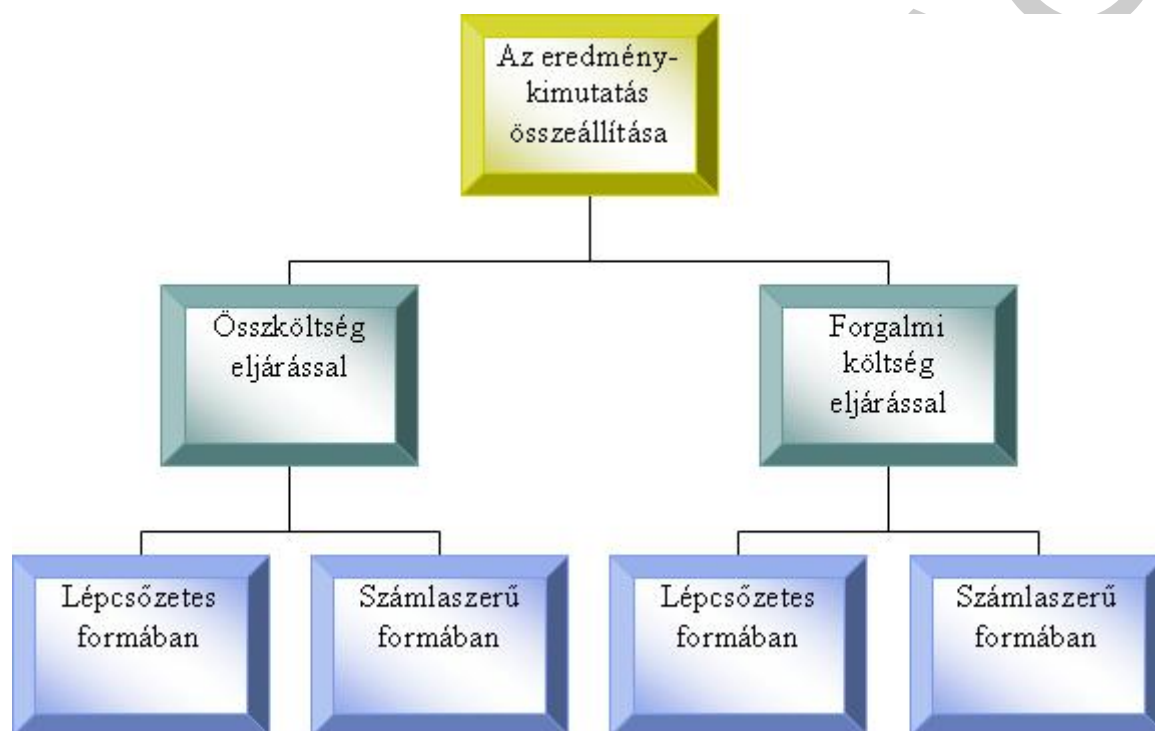
ÜZEMI EREDMÉNY
+/- Pénzügyi műveletek eredménye
= SZOKÁSOS VÁLLALKOZÁSI EREDMÉNY
+/- Rendkívüli eredmény
= ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY
- Fizetendő társasági adó
= ADÓZOTT EREDMÉNY
+ Eredménytartalék
- Osztalék, részesedés
= MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY

Nézzük meg, hogy mit is jelentenek az egyes eredménykategóriák!

- **Üzemi eredmény:** Az üzemi (üzleti) eredmény mutatja annak a tevékenységnek a jövedelmezőségét, amelyre a vállalkozást létrehozták, tehát a mérleg szerinti eredmény kialakításában meghatározó szerepe van.
- **Pénzügyi műveletek eredménye:** Az alapvető tevékenységi körtől elkülöníthető szabad (termeléshez, tevékenységhez le nem kötött) vagy más vállalkozásban, vagy egyéb befektetésben történő hasznosításának bevételét és az ilyen címen kapott összegek után fizetendő ráfordításokat tartalmazza. Például kapott vagy fizetendő kamatok, kapott osztalék, értékpapírokkal kapcsolatos árfolyamkülönbözet eredményhatásai.
- **Szokásos vállalkozási eredmény:** Ez az eredménykategória az üzemi eredmény és a pénzügyi műveletek eredményét összevontan mutatja be.
- **Rendkívüli eredmény:** A vállalkozási tevékenységtől, a vállalkozó rendes üzletmenetén kívül eső, a szokásos vállalkozási tevékenységgel közvetlen kapcsolatban nem álló gazdasági események eredményhatását mutatja – pl. térítés nélküli átadás-átvétel, visszavásárolt saját részvény bevonása.
- **Adózás előtti eredmény:** a szokásos vállalkozási eredmény és a rendkívüli eredmény összevont értékét mutatja be.

- **Adózott eredmény:** Az eredményt terhelő adófizetési kötelezettség levonása utáni eredményt mutatja.
- **Mérleg szerinti eredmény:** A mérleg szerinti eredmény egyenlő az eredménytartalékból osztalékra, részesedésre történő igénybevétellel növelt és a fizetett (kifizetésre jóváhagyott) osztalékkal, részesedéssel csökkentett adózott eredmény összegével.

Az eredménykimutatás **előírt struktúrában** készül. Számbavételére a számviteli törvény négy lehetőséget biztosít: a vállalkozás kimutathatja költségeit **összköltség eljárás** vagy **forgalmi költség eljárás** módszerével is, mindkét változat elkészíthető **lépcsőzetes és számlaszerű** módon is.

1. ábra. Az eredménykimutatás összeállításának lehetőségei

A törvény a vállalkozóra bízta, hogy melyik fajtájú és formájú eredménykimutatást kívánja alkalmazni: a választását a *számviteli politikában*² kell rögzíteni.

² "A számviteli politika keretében írásban rögzíteni kell - többek között - azokat a gazdálkodóra jellemző szabályokat, előírásokat, módszereket, amelyekkel meghatározza, hogy mit tekint a számviteli elszámolás, az értékelés szempontjából lényegesnek, jelentősnek, nem lényegesnek, nem jelentősnek, továbbá meghatározza azt, hogy a törvényben biztosított választási, minősítési lehetőségek közül melyeket, milyen feltételek fennállása esetén alkalmaz, az alkalmazott gyakorlatot milyen okok miatt kell megváltoztatni. A számviteli politika keretében el kell készíteni:

- az eszközök és a források leltárkészítési és leltározási szabályzatát;
 - az eszközök és a források értékelési szabályzatát;
 - az önköltségszámítás rendjére vonatkozó belső szabályzatot;
 - a pénzkezelési szabályzatot."
- Forrás: 2000. évi C. törvény a számvitelről

A lépcsőzetes – vagy fokozatos – elrendezésű eredménykimutatás ("A" változat) az egyes eredménykategóriákon belül a hozamokat és a ráfordításokat szembeállítja, így áttekinthető, világos szerkezetben mutatja be az eredmény főbb összetevőit.

A mérlegszerű – vagy kétoldalas – elrendezésű eredménykimutatás ("B" változat) bal oldalán a ráfordítások és a nyerség jellegű eredménykategóriák, míg a jobb oldalán a bevételek és a veszteség jellegű eredménykategóriák szerepelnek. A mérlegszerű elrendezés miatt a két oldal összevezethető, összegük megegyezik, ezért belső egyeztetésekre is alkalmas, ugyanakkor nem tartalmazza az eredmény tevékenységi bontását, így jövedelmezőségi elemzésekre kevésbé alkalmas, mint a lépcsőzetes forma.

Az **összköltség eljárás**sal készülő eredménykimutatás a termelésben felmerült költségek szerint csoportosítja a költségeket. Az adott időszak kibocsátásának korrigált hozamából vonja le az adott időszak termelési költségeit és az eladott áruk beszerzési értékét, közvetített szolgáltatások díját. Olyan vállalatokra jellemző, amelyek elsődlegesen vagy kizárólag költségnemenként tartják nyilván a ráfordításaikat.

A **forgalmi költség eljárás**sal készülő eredménykimutatás az értékesítés érdekében felmerült költségek szerint csoportosítja a ráfordításokat. Az adott időszak kibocsátásának hozamaiból vonja le az értékesítést terhelő közvetlen és közvetett ráfordításokat. Olyan vállalatokra jellemző, ahol elsődlegesen költséghelyenként könyvelik a ráfordításaikat.

A két módszer csak az üzleti eredmény megállapításának módszerében különbözik, a további eredménykategóriák esetében a két módszer megegyezik. Ám, ha jobban megnézzük az üzemi eredménybe tartozó hozam és ráfordítás kategóriákat, itt is találunk néhány kategóriát, amelyek mindkét módszernél azonosak. Ezek a következők: az értékesítés nettó árbevétele, az egyéb bevételek és az egyéb ráfordítások. Így elegendő azokra a kategóriákra koncentrálnunk, ahol az eltérés megragadható:

Összköltség eljárás	Forgalmi költség eljárás
01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele
02. Exportértékesítés nettó árbevétele	02. Exportértékesítés nettó árbevétele
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)	I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)
03. Saját termelésű készletek állományváltozása (+/-)	03. Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége
04. Saját előállítású eszközök aktivált értéke (+)	04. Eladott áruk beszerzési értéke
II. Aktivált saját teljesítmények értéke	05. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke
III. Egyéb bevételek	II. Értékesítés közvetlen költségei
05. Anyagköltség	III. Értékesítés bruttó eredménye (I-II)
06. Igénybe vett szolgáltatások értéke	06. Értékesítési, forgalmazási költségek

AZ EREDMÉNY ELEMZÉSE, TERVEZÉSE

07. Egyéb szolgáltatások értéke	07. Igazgatási költségek
08. Eladott áruk beszerzési értéke	08. Egyéb általános költségek
09. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	IV. Értékesítés közvetett költségei
IV. Anyagjellegű ráfordítások	V. Egyéb bevételek
10. Bérköltség	VI. Egyéb ráfordítás
11. Személyi jellegű egyéb kifizetések	
12. Bérjárulékok	
V. Személyi jellegű ráfordítások	
VI. Értékcsökkenési leírás	
VII. Egyéb ráfordítások	
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye

2. ábra. Az üzemi eredmény összeállítása a kétféle eredménykimutatásban

3. A jövedelmi helyzet elemzése mutatószámokkal

Az eredményelemzést más néven jövedelmi helyzet elemzésének is szokás nevezni. Az eredményesség megítélésének az egyik – a legszélesebb körben elfogadott – mutatója a gazdálkodó szervezetek által az adott időszakban elért jövedelem. Az elért jövedelmet további kategóriákra (részeredményekre) bonthatjuk attól függően, hogy mit tekintünk az eredményesség kifejezőjének.

A jövedelmi helyzet elemzése nem más, mint az eredménynek a különböző szempontok szerinti vizsgálata, összehasonlítása más gazdasági értékekkel. Az eredményelemzés a gazdálkodó szervezet valamilyen tartalmú realizált eredményének és az eredmény összetevőinek a változását, illetve az eredmény különböző vagyonrészekhez viszonyított arányát vizsgálja. Az eredményelemzés témakörébe tartozik az eredmény változását befolyásoló tényezők hatásának vizsgálata is.

Az eredményelemzés célja, hogy átfogó képet biztosítson a gazdálkodó szervezet adott időszakban végzett tevékenységének jövedelmezőségéről. Az eredményelemzés feltárja és számszerűsíti azokat a tényezőket, amelyek befolyásolták, vagy befolyásolhatták volna a gazdasági tevékenységet.

A jövedelmezőséget igen sokféle vállalati döntés befolyásolhatja. A különféle jövedelmezőségi mutatószámok összesített képet mutatnak a cégről, s mint ilyenek, talán a legkifizetőbbek a más vállalkozásokkal történő összehasonlításakor. E mutatók önmagukban még nem sokat árulnak el a gazdálkodás racionalitásáról. Lehet ugyanis egy üzletágban a jövedelmezőség rendkívül kedvező, miközben a befektetett tőkéhez képest a forgalom és/vagy az elérhető nyereség átlagosan vagy kedvezőtlenül alakul. Ezért – mielőtt elhamarkodott következtetéseket vonnánk le – érdemes a jövedelmezőségi mutatóból nyert információkat más mutatókkal kiegészítve értékelni!

A jövedelmezőség számításánál az alapképlet:
$$\text{Jövedelmezőség} = \frac{\text{Eredmény(kategória)}}{\text{Vetítési alap}}$$

A vállalkozásnak saját döntése alapján célszerűen kell megválasztania mind az eredménykategóriákat, mind pedig a vetítési alapokat. A jövedelmezőség számítása során a következő eredménykategóriákat szokás figyelembe venni:

- értékesítés bruttó eredménye (fedezeti összeg);
- az üzemi (üzleti) tevékenység eredménye;
- a szokásos vállalkozási eredmény;
- az adózás előtti eredmény;
- az adózott eredmény;
- a mérleg szerinti eredmény.

Az alkalmazható vetítési alapok a következők lehetnek:

- az értékesítés nettó árbevétele;
- az értékesítés nettó árbevétele és egyéb bevétel összege;
- a saját tőke összege;
- a lekötött eszközök³ nettó értéke;
- az összes eszközérték;
- a bérköltség;
- a személyi jellegű ráfordítások;
- a vállalkozás átlagos állományi létszáma.

Az előbb említett tételek alapján a következő lehetséges jövedelmezőségi mutatókkal számolhatunk:

1. Átlagos fedezeti hányad:⁴

$$= \frac{\text{Értékesítés bruttó eredménye}}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}} \times 100$$

³ Lekötött eszközök alatt az immateriális javakat, a tárgyi eszközöket és a készleteket értjük.

⁴ Más néven bruttó jövedelmezőségnek is szokás nevezni.

A fedezeti hányad számításánál a fedezeti összeget viszonyítjuk az értékesítés nettó árbevételéhez. A fedezeti hányad arra ad választ, hogy az egyes termékek, teljesítmények bevételéből mekkora hányad marad az értékesítés közvetlen költségeinek levonása után. Az elemzéseknél célszerű vizsgálni nem csak az átlagos fedezeti hányadot, hanem az egyes fedezeti hányadokat!

2. Árbevételarányos jövedelmezőségi mutatók:

$$= \frac{\text{Üzemi_eredmény}}{\text{Értékesítés_nettó_árbevétele} + \text{egyéb_bevétel}} \times 100$$

vagy

$$= \frac{\text{Szokásos_vállalkozási_eredmény}}{\text{Értékesítés_nettó_árbevétele} + \text{egyéb_bevétel} + \text{pénzügyi_bevétel}} \times 100$$

Az árbevételarányos jövedelmezőségi mutatók számításánál arra kell figyelni, hogy a vetítési alapon csak olyan tényezőket tüntessünk fel, amelyek az adott eredménykategóriára hatással vannak!

3. Tőkearányos jövedelmezőségi mutatók lehetnek például

$$= (\text{Szokásos vállalkozási eredmény} \div \text{Saját tőke}) \times 100$$

$$= (\text{Adózott eredmény} \div \text{Saját tőke}) \times 100$$

$$= (\text{Mérleg szerinti eredmény} \div \text{Saját tőke}) \times 100$$

A **tőkearányos adózott eredmény (ROE)** a tőkemegtérülés, a jövedelmezőség mérésének igen gyakran használt mutatója, mert – többek között – a nemzetközi gyakorlatban is ez alapján szokás összehasonlítást végezni a vállalatok eredményessége között.

4. Élőmunka–arányos jövedelmezőségi mutatók:

$$\text{1 főre jutó üzemi eredmény} = \frac{\text{Üzemi_eredmény}}{\text{Létszám}}$$

$$\text{1 főre jutó szokásos vállalkozási eredmény} = \frac{\text{Szokásos_vállalkozási_eredmény}}{\text{Létszám}}$$

$$\text{1 főre jutó adózott eredmény} = \frac{\text{Adózás_utáni_eredmény}}{\text{Létszám}}$$

$$\text{Bérearányos jövedelmezőség} = \frac{\text{Üzemi_eredmény}}{\text{Béreköltség}}$$

4. Eszközarányos jövedelmezőség mutatók:

E mutatók esetében is azt kell szem előtt tartanunk, hogy olyan eredménykategóriát viszonyítsunk egy bizonyos eszközhöz, amely eszköz hatással van az adott eredményre.⁵

$$\begin{aligned}
 &= \frac{\text{Üzemi_eredmény}}{\text{Immateriális_javak} + \text{Tárgyi_eszközök_nettó_értéke}} \\
 &= \frac{\text{Üzemi_eredmény}}{\text{Készletek}} \\
 &= \frac{\text{Üzemi_eredmény}}{\text{Immateriális_javak} + \text{Tárgyi_eszközök} + \text{Készletek}} \\
 &= \frac{\text{Adózott_eredmény}}{\text{Összes_eszköz}}
 \end{aligned}$$

Ez utóbbi mutatót **eszközmegtérülési (ROI)** mutatónak is szokás nevezni.

4. Eredménytervezés optimalizálással

Az optimalizálás célja egy célfüggvény értékét maximálissá vagy minimálissá tevő optimális program megkeresése a korlátozó tényezők (szűk keresztmetszetek) figyelembe vételével.

Esetünkben az optimalizálás során maximális eredménytömeg elérésére törekszünk, miközben a termelés és értékesítés korlátait, a gazdasági lehetőségeket és fizikai korlátokat figyelembe vesszük.

Az eredmény tervezése során figyelembe kell venni a következő tényezőket:

- **Fajlagos fedezeti összeget** – ami a nettó eladási ár és az önköltség különbsége;
- A **piaci feltételeket**, melyek befolyásolják az eladható mennyiséget, és ahogyan a kereslet–kínálat alapvető összefüggéseiből következik, ez visszahat az eladási árra és fordítva.
- Az **önköltséget**, ami a termékhez, tevékenységhez rendelhető költségek, azaz a bekerülési értékbe tartozó elemek függvénye. Ezek tervezésénél az erőforrások beszerzésének piaci feltételei – elsősorban az ár és a beszerzendő mennyiség – az egyes erőforrások felhasználására vonatkozó paraméterek – fajlagos felhasználási mennyiség, kieső idők és hulladék anyagok – az egymással való helyettesíthetőség stb. játszanak szerepet.
- A tevékenységhez szükséges befektetési jellegű – tartós lekötést jelentő – **erőforrások rendelkezésre álló mennyisége** és az egyes tevékenységekhez szükséges volumene, és ezek esetleges bővítési lehetőségeinek piaci és finanszírozási feltételei.

⁵ Ebből következik, hogy pénzügyi műveletek eredményét nem viszonyíthatjuk a tárgyi eszközök értékéhez, mert az így kapott végeredményt közgazdaságilag nem tudjuk értelmezni.

Az optimalizációs modell célja, hogy a szűkös erőforrások – szűk keresztmetszetek – maximális kihasználásával a lehető legnagyobb eredményt érjük el. Másként fogalmazva, azt a terméket/termékeket termeljük leginkább, amelynek a legmagasabb az egységnyi szűkös erőforrás egy egységére jutó fedezete.

4.2. Az optimalizációs modell lépései

Az optimális termékösszetétel legyártásával tudjuk csak a maximális eredménytömeget, maximális fedezetet elérni. Az optimális, gazdaságos termékösszetétel meghatározása a következő lépéseken keresztül történik:

1. **Szűk keresztmetszetek megállapítása:** a rendelkezésre álló erőforrások alapján meg kell határozni, hogy a termelési terv teljesíthető-e az erőforrások felső határának figyelembe vételével. Itt a maximális mennyiséget kell a számítás során figyelembe venni!
2. **Jövedelmezőségi rangsor megállapítása:** Ha van szűk keresztmetszetünk, akkor azon szűkös erőforrás egy egységére jutó fajlagos fedezetek alapján állítunk fel rangsort a termékek vonatkozásában. *(Abban az esetben, ha nincsen szűk keresztmetszet – tehát nem jelentenek korlátozó tényezőt a rendelkezésre álló erőforrások termelési terv összeállítása során –, akkor a fedezeti hányad alapján állítunk fel jövedelmezőségi rangsort.)*
3. **A visszaigazolt megrendelések erőforrás-igényének a biztosítása:** először a már beérkezett rendeléseknek kell eleget tenni a termelési terv összeállítása során.
4. **Maradék szabad kapacitások megállapítása:** A visszaigazolt megrendelések erőforrás igényének a biztosítása után meg kell határozni a még szabad, rendelkezésre álló erőforrásokat.
5. **Szabad kapacitás szétosztása a jövedelmezőségi rangsor alapján:** a még rendelkezésre álló kapacitást a korábban megállapított jövedelmezőségi rangsor figyelembe vételével szét kell osztani.
6. **Ellenőrzés elvégzése:** meg kell győződni arról, hogy nem léptük-e túl az erőforráskorlátokat, illetve kihasználtuk-e maximálisan a szűkös kapacitást.
7. **Az elérhető eredmény számszerűsítése:** Az optimális termékösszetétel mennyiségeinek a felhasználásával meg kell állapítani az elérhető – maximális – eredményt.

Nézzünk meg egy példát az optimális termékösszetétel kialakítására vonatkozóan!

Egy termelő vállalkozás egyik üzemének tevékenységével kapcsolatban az alábbi tervadatokat ismeri:

Megnevezés	Mérték- egység	Termékek		
		A	B	C
Nettó eladási ár	Ft/db	6 800	26 000	11 000
Közvetlen önköltség	Ft/db	3 700	19 000	7 000
Fajlagos gépóraigény	gó/db	1,4	4	2,9
Fajlagos anyagfelhasználás	kg/db	1,7	5,6	3,6
Fajlagos normaóra-igény	nó/db	0,8	2,2	2,0
Értékesítési maximum	db	12 000	7 000	3 600
Visszaigazolt megrendelés	db	1 300	2 500	0

A tervidőszakban

- felhasználható gépórák száma: 53 007 gépóra,
- beszerezhető anyagmennyiség: 73 500 kg,
- a speciális műveletet végző létszám által teljesíthető órák száma: 32 200 nó.

Feladat: Határozza meg a gazdaságos/optimális termékösszetételt!

Megoldás

1. Szűk keresztmetszetek megállapítása (maximális termékmennyiséggel)

Gépcsoport esetében

$$A: 12\,000 \text{ db} \times 1,4 \text{ gó/db} = 16\,800 \text{ gó}$$

$$B: 7\,000 \text{ db} \times 4,0 \text{ gó/db} = 28\,000 \text{ gó}$$

$$C: 3\,600 \text{ db} \times 2,9 \text{ gó/db} = 10\,440 \text{ gó}$$

Összes gépóraigény = 55 240 gó, ami **szűk keresztmetszetnek bizonyul**, hiszen az erőforráskorlát 53 007 gó!

Alapanyagok esetében

$$A: 12\,000 \text{ db} \times 1,7 \text{ kg/db} = 20\,400 \text{ kg}$$

$$B: 7\,000 \text{ db} \times 5,6 \text{ kg/db} = 39\,200 \text{ kg}$$

$$C: 3\,600 \text{ db} \times 3,6 \text{ kg/db} = 12\,960 \text{ kg}$$

Az összes anyagszükséglet: 72 560 kg, a kapacitáskorlátunk ebből az erőforrásból 73 500 kg. Itt "belefértünk" a felső határba – nincsen szűk keresztmetszet.

Létszám teljesítőképessége

$$A: 12\,000 \text{ db} \times 0,8 \text{ nó/db} = 9\,600 \text{ nó}$$

$$B: 7\,000 \text{ db} \times 2,2 \text{ nó/db} = 15\,400 \text{ nó}$$

$$C: 3\,600 \text{ db} \times 2,0 \text{ nó/db} = 7\,200 \text{ nó}$$

Az összes normaóra-szükséglet 32 200 nó, nem lépjük túl a kapacitáskorlátot.

A mellékszámítások alapján kijelenthető, hogy a három erőforrásból csak egy bizonyult szűk keresztmetszetnek – a későbbiek folyamán csak arra az erőforrás-kapacitásra kell figyelniük.

2. Jövedelmezőség rangsor a szűkös erőforrás egy egységére jutó fajlagos fedezet alapján

Fedezet = nettó eladási ár – közvetlen önköltség

Fajlagos fedezetek:

$$A: 6\,800 - 3\,700 = 3\,100 \text{ Ft/db}$$

$$B: 26\,000 - 19\,000 = 7\,000 \text{ Ft/db}$$

$$C: 11\,000 - 7\,000 = 4\,000 \text{ Ft/db}$$

Egységnyi erőforrásra jutó fajlagos fedezet

$$A: 3\,100 \text{ Ft/db} \div 1,4 \text{ gó/db} = 2\,214,29 \text{ Ft/gó}$$

$$B: 7\,000 \text{ Ft/db} \div 4 \text{ gó/db} = 1\,750 \text{ Ft/gó}$$

$$C: 4\,000 \text{ Ft/db} \div 2,9 \text{ gó/db} = 1\,379,31 \text{ Ft/gó}$$

A jövedelmezőségi rangsor: 1. A; 2. B; 3. C;

3. A visszaigazolt megrendelések legyártása

$$A: 1\,300 \text{ db} \times 1,4 \text{ gó/db} = 1\,820 \text{ gó}$$

$$B: 2\,500 \text{ db} \times 4,0 \text{ gó/db} = 10\,000 \text{ gó}$$

$$C: 0 \text{ db}$$

A lekötött erőforrás nagysága: $1\,820 \text{ gó} + 10\,000 \text{ gó} = 11\,820 \text{ gó}$

4. Maradék szabad kapacitások megállapítása

A maradék szabad kapacitás a szűkös erőforrásból: $53\,007\text{ gó} - 11\,820\text{ gó} = 41\,187\text{ gó}$.

5. Szabad kapacitás szétosztása a jövedelmezőségi rangsor alapján

A legjövedelmezőbb termék számára kell biztosítani legelőször a kapacitás-szükségletet!

$$1. A: (12\,000\text{ db} - 1\,300\text{ db}) = 10\,700\text{ db} \longrightarrow 10\,700\text{ db} \times 1,4\text{ gó/db} = 14\,980\text{ gó}$$

$$2. B: (7\,000\text{ db} - 2\,500\text{ db}) = 4\,500\text{ db} \longrightarrow 4\,500\text{ db} \times 4,0\text{ gó/db} = 18\,000\text{ gó}$$

$$\text{Az itt felhasznált erőforrás: } 14\,980\text{ gó} + 18\,000\text{ gó} = 32\,980\text{ gó}$$

Maradék szabad kapacitás: $41\,187\text{ gó} - 32\,980\text{ gó} = 8\,207\text{ gó}$ – tehát a C termékre már csak ennyit tudunk biztosítani.

3. C: $3\,600\text{ db} \times 2,9\text{ gó/db} = 10\,440\text{ gó}$, ez az erőforrás-igény meghaladja a rendelkezésre álló szabad kapacitását (8 200 gó). A C termékből a maximális értékesítési mennyiséget nem tudjuk legyártani. *Vajon hány darab C termék előállításához elegendő a 8 200 gó? Ebben az esetben a szabad erőforrást kell elosztani a fajlagos erőforrásigénnyel!*

$$C: 8\,207\text{ gó} \div 2,9\text{ gó/db} = 2\,830\text{ db}$$

6. Az ellenőrzés elvégzése (optimális termékösszetétel figyelembe vételével!)

$$A: 1\,300\text{ db} + 10\,700\text{ db} = 12\,000\text{ db} \longrightarrow 12\,000\text{ db} \times 1,4\text{ gó/db} = 16\,800\text{ gó}$$

$$B: 2\,500\text{ db} + 4\,500\text{ db} = 7\,000\text{ db} \longrightarrow 7\,000\text{ db} \times 4,0\text{ gó/db} = 28\,000\text{ gó}$$

$$C: 0\text{ db} + 2\,830\text{ db (!)} = 2\,830\text{ db} \longrightarrow 2\,830\text{ db} \times 2,9\text{ gó/db} = 8\,207\text{ gó}$$

$$\text{A lekötött erőforrás: } 16\,800\text{ gó} + 28\,000\text{ gó} + 8\,207\text{ gó} = 53\,007\text{ gó}.$$

Kijelenthetjük, hogy ez a termelési program a szűkös erőforrás figyelembe vételével képes lesz biztosítani a maximális eredményt/fedezetet.

7. Az eredmény megállapítása (optimális termékösszetétel figyelembe vételével!)

$$A: 12\,000\text{ db} \times 3\,100\text{ Ft/db} = 37\,200\text{ EFt}$$

$$B: 7\,000\text{ db} \times 7\,000\text{ Ft/db} = 49\,000\text{ EFt}$$

$$C: 2\,830\text{ db} \times 4\,000\text{ Ft/db} = 11\,320\text{ EFt}$$

$$\text{A vállalati szintű fedezet: } 37\,200\text{ EFt} + 49\,000\text{ EFt} + 11\,320\text{ EFt} = 97\,520\text{ EFt}$$

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Már megszerzett kompetenciák alkalmazása

1. Rendszerezze a vállalkozás jövedelmezőségének vizsgálata során felhasználható jövedelmezőségi mutatókat!
2. Mire kell ügyelni a mutatók összeállítása és képzése során?
3. Sorolja fel az optimalizációs modell lépéseit!

Fogalmak és meghatározások

Mérleg: a mérleg mutatja a vállalkozás vagyoni helyzetét;

Eredménykimutatás: az eredménykimutatás ad számot a vállalkozás az adott üzleti évben elért eredményéről, jövedelmi helyzetéről;

Kiegészítői melléklet: a vállalkozás pénzügyi helyzetét mutatja be.

Eredménykimutatás egy olyan számviteli okmány, amely egy adott időszakra vonatkozóan, előre meghatározott szerkezetben, összevontan és pénzértékben tartalmazza a vállalkozás hozamait, ráfordításait, valamint a vállalkozónál maradó adózott, mérleg szerinti eredményt.

Eredményelemzés célja: átfogó képet biztosítson a gazdálkodó szervezet adott időszakban végzett tevékenységének jövedelmezőségéről. Az eredményelemzés feltárja és számszerűsíti azokat a tényezőket, amelyek befolyásolták, vagy befolyásolhatták volna a gazdasági tevékenységet.

Optimalizálás célja egy célfüggvény értékét maximálissá vagy minimálissá tevő optimális program megkeresése a korlátozó tényezők (szűk keresztmetszetek) figyelembe vételével.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Definiálja az eredménykimutatás fogalmát!

2. feladat

Sorolja fel az eredménykategóriákat! Jellemezze őket lényegre törően!

3. feladat

Tegyen különbséget az összköltség eljárással és a forgalmi költségeljárással készülő eredménykimutatás között!

4 feladat

Ismertesse az eredményelemzés célját!

5. feladat

Végezze el a vállalkozás jövedelmi helyzetének elemzését az alábbi mérleg és eredménykimutatás alapján!

ESZKÖZÖK	Előző év	Tárgyév
A. BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	67 169	87 859
I. Immateriális javak	3 436	1 941
II. Tárgyi eszközök	51 733	73 918
III. Befektetett pénzügyi eszközök	12 000	12 000
B. FORGÓESZKÖZÖK	155 999	186 290
I. Készletek	91 410	121 860
II. Követelések	58 794	63 818
III. Értékpapírok	185	200

IV. Pénzeszközök	5 610	412
C. AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	436	158
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	223 604	274 307

FORRÁSOK	Előző év	Tárgyév
D. SAJÁT TŐKE	98 630	98 969
I. Jegyzett tőke	61 200	61 200
II. Jegyzett, de be nem fizetett tőke (-)	-	-
III. Tőketartalék	7 234	7 234
IV. Eredménytartalék	2 266	30 200
V. Lekötött tartalék	-	-
VI. Értékelési tartalék	-	-
VII. Mérleg szerinti eredmény	27 930	335
E. CÉLTARTALÉK	1 112	326
F. KÖTELEZETTSÉGEK	123 482	174 872
I. Hátrasorolt kötelezettségek	-	-
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	100 000	150 000
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	23 482	24 872
G. PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	380	140
FORRÁSOK ÖSSZESEN	223 604	274 307

ÖSSZKÖLTSÉG TÍPUSÚ EREDMÉNYKIMUTATÁS	Előző év	Tárgyév
I. Értékesítés nettó árbevétele	688 494	1 059 220
II. Aktivált saját teljesítmények értéke	8 600	- 13 420
III. Egyéb bevételek	5 844	5 620
IV. Anyagjellegű ráfordítások	426 090	716 420
10. Bérköltség	70 260	91 210
V. Személyi jellegű ráfordítások	108 484	145 852
VI. Értékcsökkenési leírás	9 762	12 626
VII. Egyéb ráfordítások	12 376	10 555
A. ÜZEMI (ÜZLETI) TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	146 226	165 967
VIII. Pénzügyi műveletek bevételei	1 740	13 062
IX. Pénzügyi műveletek ráfordításai	556	4 654
B. PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	1 184	8 408
C. SZOKÁSOS VÁLLALKOZÁSI EREDMÉNY	147 410	174 375

AZ EREDMÉNY ELEMZÉSE, TERVEZÉSE

X. Rendkívüli bevételek	1 314	3 070
XI. Rendkívüli ráfordítások	2 104	2 160
D. RENDKÍVÜLI EREDMÉNY	- 790	910
E. ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	146 620	175 285
XII. Adófizetési kötelezettség	10 690	18 950
F. ADÓZOTT EREDMÉNY	135 930	156 335
22. Eredménytartalék igénybe vétele osztalékra, részesedésre.	-	-
23. Jávahagyott osztalék, részesedés	108 000	156 000
G. MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY	27 930	335

Kiegészítő információ: az alkalmazottak létszáma: 100 fő.

6. feladat

Egy vállalkozás háromféle termék előállításával foglalkozik. Ismertek az alábbi adatok:

Megnevezés	M.e.	A	B	C
Visszaigazolt megrendelés	db	2 000	-	5 000
Értékesítési lehetőség	db	12 000	10 000	14 000
Nettó eladási ár	Ft/db	9 600	16 000	13 600
Közvetlen önköltség	Ft/db	6 000	11 200	8 000
Fajlagos erőforrás felhasználások				
Gépcsoport	gó/db	0,5	0,7	1,0
Létszám	nó/db	0,9	1,1	1,5
Alapanyag	kg/db	6	9	7

Rendelkezésre álló összes erőforrás:

1. Gépcsoport 20 000 gó
2. Létszám 44 000 nó
3. Alapanyag 270 000 kg

Feladat: Határozza meg az egyes termékekből előállítandó mennyiséget!

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Az eredménykimutatás egy olyan számviteli okmány, amely egy adott időszakra vonatkozóan, előre meghatározott szerkezetben, összevontan és pénzürtékben tartalmazza a vállalkozás hozamait, ráfordításait, valamint a vállalkozónál maradó adózott, mérleg szerinti eredményt.

2. feladat

Üzemi eredmény: Az üzemi (üzleti) eredmény mutatja annak a tevékenységnek a jövedelmezőségét, amelyre a vállalkozást létrehozták, tehát a mérleg szerinti eredmény kialakításában meghatározó szerepe van.

Pénzügyi műveletek eredménye: Az alapvető tevékenységi körtől elkülöníthető szabad (termeléshez, tevékenységhez le nem kötött) vagy más vállalkozásban, vagy egyéb befektetésben történő hasznosításának bevételét, és az ilyen címen kapott összegek után fizetendő ráfordításokat tartalmazza. Például kapott vagy fizetendő kamatok, kapott osztalék, értékpapírokkal kapcsolatos árfolyamkülönbség eredményhatásai.

Szokásos vállalkozási eredmény: Ez az eredménykategória az üzemi eredmény és a pénzügyi műveletek eredményét összevontan mutatja be.

Rendkívüli eredmény: A vállalkozási tevékenységtől, a vállalkozó rendes üzletmenetén kívül eső, a szokásos vállalkozási tevékenységgel közvetlen kapcsolatban nem álló gazdasági események eredményhatását mutatja - pl. térítés nélküli átadás-átvétel, visszavásárolt saját részvény bevonása.

Adózás előtti eredmény: a szokásos vállalkozási eredmény és a rendkívüli eredmény összevont értékét mutatja.

Adózott eredmény: Az eredményt terhelő adófizetési kötelezettség levonása utáni eredményt mutatja.

AZ EREDMÉNY ELEMZÉSE, TERVEZÉSE

Mérleg szerinti eredmény: A mérleg szerinti eredmény egyenlő az eredménytartalékból osztalékra, részesedésre történő igénybevétellel növelt és a fizetett (kifizetésre jóváhagyott) osztalékkal, részesedéssel csökkentett adózott eredmény összegével.

3. feladat

Az **összköltség eljárással** készülő eredménykimutatás a termelésben felmerült költségek szerint csoportosítja a költségeket. Az adott időszak kibocsátásának korrigált hozamából vonja le az adott időszak termelési költségeit és az eladott áruk beszerzési értékét, közvetített szolgáltatások díját. Olyan vállalatokra jellemző, amelyek elsődlegesen vagy kizárólag költségnemenként tartják nyilván a ráfordításaikat.

A **forgalmi költség eljárással** készülő eredménykimutatás az értékesítés érdekében felmerült költségek szerint csoportosítja a ráfordításokat. Az adott időszak kibocsátásának hozamaiból vonja le az értékesítést terhelő közvetlen és közvetett ráfordításokat. Olyan vállalatokra jellemző, ahol elsődlegesen költséghelyenként könyvelik a ráfordításaikat.

4 feladat

Az eredménykimutatás egy olyan számviteli okmány, amely egy adott időszakra vonatkozóan, előre meghatározott szerkezetben, összevontan és pénzürtékben tartalmazza a vállalkozás hozamait, ráfordításait, valamint a vállalkozónál maradó adózott, mérleg szerinti eredményt.

5. feladat

Árbevételarányos jövedelmezőségi mutatók:

$$= \frac{\text{Üzemi_eredmény}}{\text{Értékesítés_nettó_árbevétele} + \text{egyéb_bevételek}} \times 100$$

Előző év: $= 146\,226 \div (688\,494 + 5\,844) = 21,06\%$

Tárgyév: $= 165\,967 \div (1\,059\,220 + 5\,620) = 15,59\%$

Az árbevételarányos jövedelmezőségi mutató kedvezetlen irányba változott az előző évről a tárgyévre, közel 5,47%ponttal.

Tőkearányos jövedelmezőségi mutatók

A, *(Szokásos vállalkozási eredmény ÷ Saját tőke) × 100*

Előző év: $147\,410 \div 98\,630 = 149,46\%$

Tárgyév: $174\,375 \div 98\,969 = 176,19\%$

A tőkearányos jövedelmezőségi mutató a szokásos vállalkozási eredmény vonatkozásában kedvező változást jelez a vállalat jövedelemtermelő képességében.

B, ROE = *(Adózott eredmény ÷ Saját tőke) × 100*

Előző év: $135\,930 \div 98\,630 = 137,82\%$

Tárgyév: $156\,335 \div 98\,969 = 157,96\%$

A saját tőkearányos eredmény (ROE) szintén pozitív elmozdulást mutat a vállalkozás gazdálkodásának eredményességében.

C, *(Mérleg szerinti eredmény ÷ Saját tőke) × 100*

Előző év: $27\,930 \div 98\,630 = 28,32\%$

Tárgyév: $335 \div 98\,969 = 0,4\%$

Ezt a drasztikus negatív változást az jóváhagyott osztalékfizetés eredményezte.

Élőmunka-arányos jövedelmezőségi mutatók:

A, 1 főre jutó üzemi eredmény = $\text{Üzemi eredmény} \div \text{létszám}$

Előző év: $= 146\,226 \text{ EFt} \div 100 \text{ fő} = 146,226 \text{ EFt}/100 \text{ fő}$

Tárgyévi: $= 165\,967 \text{ EFt} \div 100 \text{ fő} = 165,967 \text{ EFt}/100 \text{ fő}$

B, 1 főre jutó szokásos vállalkozási eredmény = $\text{Szokásos vállalkozási eredmény} \div \text{létszám}$

Előző év: $= 147\,410 \text{ EFt} \div 100 \text{ fő} = 147,41 \text{ EFt}/100 \text{ fő}$

Tárgyévi: $= 174\,375 \text{ EFt} \div 100 \text{ fő} = 174,375 \text{ EFt}/100 \text{ fő}$

C, 1 főre jutó adózott eredmény = $\text{Adózás utáni eredmény} \div \text{létszám}$

Előző év: $= 135\,930 \div 100 \text{ fő} = 135,96 \text{ EFt}/100 \text{ fő}$

Tárgyévi: $= 156\,335 \div 100 \text{ fő} = 156,335 \text{ EFt}/100 \text{ fő}$

D, Bérarányos jövedelmezőség = $\text{Üzemi eredmény} \div \text{Béreköltség}$

Előző év: $= 146\,226 \div 70\,260 = 2,0812$

$$\text{Tárgyévi: } = 165\,967 \div 91\,210 = 1,8196$$

Az élők munká-arányos jövedelmezőségi mutatók - az utolsó kivételével - javuló teljesítményt mutatnak.

Eszközarányos jövedelmezőségi mutatók

A, Üzemi eredmény \div (Immateriális javak + Tárgyi eszközök nettó értéke)

$$\text{Előző év: } 146\,226 \div (3\,436 + 51\,733) = 2,6505$$

$$\text{Tárgyév: } 165\,967 \div (1\,941 + 73\,918) = 2,1878$$

B, Üzemi eredmény \div Készletek

$$\text{Előző év: } 146\,226 \div 91\,410 = 1,59967$$

$$\text{Tárgyév: } 165\,967 \div 121\,860 = 1,3619$$

C, Üzemi eredmény \div (Immateriális javak + Tárgyi eszközök nettó értéke + Készletek)

$$\text{Előző év: } 146\,226 \div (3\,436 + 51\,733 + 91\,410) = 0,9976$$

$$\text{Tárgyév: } 165\,967 \div (1\,941 + 73\,918 + 121\,860) = 0,8394$$

Mindhárom eszközarányos jövedelmezőségi mutató csökkenést mutat a bázis évről a tárgyévre vonatkozóan.

6. feladat

1. Szűk keresztmetszetek megállapítása (maximális termékmennyiséggel)

Gépcsoport esetében

A: $12\ 000\ \text{db} \times 0,5\ \text{gó/db} = 6\ 000\ \text{gó}$

B: $10\ 000\ \text{db} \times 0,7\ \text{gó/db} = 7\ 000\ \text{gó}$

C: $14\ 000\ \text{db} \times 1,0\ \text{gó/db} = 14\ 000\ \text{gó}$

Összes gépóraigény: $6\ 000 + 7\ 000 + 14\ 000 = 27\ 000\ \text{gó}$, ez az erőforrás szűk keresztmetszetet jelent a termelés során, hiszen a kapacitáskorlát: $20\ 000\ \text{gó}$.

Létszám esetében

A: $12\ 000\ \text{db} \times 0,9\ \text{nó/db} = 10\ 800\ \text{nó}$

B: $10\ 000\ \text{db} \times 1,1\ \text{nó/db} = 11\ 000\ \text{nó}$

C: $14\ 000\ \text{db} \times 1,5\ \text{nó/db} = 21\ 000\ \text{nó}$

Az összes normaóra-szükséglet: $42\ 800\ \text{nó}$, a kapacitáskorlátunk $44\ 000\ \text{nó}$ - nincsen szűk keresztmetszet.

Alapanyag esetében

A: $12\ 000\ \text{db} \times 6\ \text{kg/db} = 72\ 000\ \text{kg}$

B: $10\ 000\ \text{db} \times 9\ \text{kg/db} = 90\ 000\ \text{kg}$

$$C: 14\,000 \text{ db} \times 7 \text{ kg/db} = 98\,000 \text{ kg}$$

Az összes normaóra-szükséglet 260 000 kg, nem lépjük túl a kapacitáskorlátot: 270 000kg-t.

2. Jövedelmezőség rangsor a szűkös erőforrás egy egységére jutó fajlagos fedezet alapján

Fedezet = nettó eladási ár - közvetlen önköltség

Fajlagos fedezetek:

$$A: 9\,600 - 6\,000 = 3\,600 \text{ Ft/db}$$

$$B: = 16\,000 - 11\,200 = 4\,800 \text{ Ft/db}$$

$$C: 13\,600 - 8\,000 = 5\,600 \text{ Ft/db}$$

Egységnyi erőforrásra jutó fajlagos fedezet

$$A: 3\,600 \text{ Ft/db} \div 0,5 \text{ gó/db} = 7\,200 \text{ Ft/gó}$$

$$B: 4\,800 \text{ Ft/db} \div 0,7 \text{ gó/db} = 6857,14 \text{ Ft/gó}$$

$$C: 5\,600 \text{ Ft/db} \div 1,0 \text{ gó/db} = 5600 \text{ Ft/gó}$$

A jövedelmezőségi rangsor: 1. A; 2. B; 3. C

3. A visszaigazolt megrendelések legyártása

$$1.A: 2\,000 \text{ db} \times 0,5 \text{ gó/db} = 1\,000 \text{ gó}$$

2.B: 0 db

3.C: $5\ 000\ \text{db} \times 1,0\ \text{gó/db} = 5\ 000\ \text{gó}$

A lekötött erőforrás nagysága: $1\ 000\ \text{gó} + 5\ 000\ \text{gó} = 6\ 000\ \text{gó}$

4. Maradék szabad kapacitások megállapítása

A maradék szabad kapacitás a szűkös erőforrásból: $20\ 000\ \text{gó} + 6\ 000\ \text{gó} = 14\ 000\ \text{gó}$

5. Szabad kapacitás szétosztása a jövedelmezőségi rangsor alapján

A legjövedelmezőbb termék számára kell biztosítani legelőször a kapacitás-szükségletet!

1. A: $(12\ 000\ \text{db} - 2\ 000\ \text{db}) = 10\ 000\ \text{db} \longrightarrow 10\ 000\ \text{db} \times 0,5\ \text{gó/db} = 5\ 000\ \text{gó}$

2. B: $(10\ 000\ \text{db} - 0\ \text{db}) = 10\ 000\ \text{db} \longrightarrow 10\ 000\ \text{db} \times 0,7\ \text{gó/db} = 7\ 000\ \text{gó}$

Az itt felhasznált erőforrás: $5\ 000\ \text{gó} + 7\ 000\ \text{gó} = 12\ 000\ \text{gó}$

Maradék szabad kapacitás: $14\ 000\ \text{gó} - 12\ 000\ \text{gó} = 2\ 000\ \text{gó}$ - tehát a C termékre már csak ennyit tudunk biztosítani.

3. C: $(14\ 000\ \text{db} - 5\ 000\ \text{db}) = 9\ 000\ \text{db} \times 1,0\ \text{gó/db} = 9\ 000\ \text{gó}$, ez az erőforrás-igény meghaladja a rendelkezésre álló szabad kapacitását (2 000 gó). A C termékből a maximális értékesítési mennyiséget nem tudjuk legyártani. *Vajon hány darab C termék előállításához elegendő a 8 000 gó? Ebben az esetben a szabad erőforrást kell elosztani a fajlagos erőforrásigénnyel!*

$$C: 2\,000 \text{ gó} \div 1,0 \text{ gó/db} = 2\,000 \text{ db}$$

6. Az ellenőrzés elvégzése (optimális termékösszetétel figyelembe vételével!)

$$A: 2\,000 \text{ db} + 10\,000 \text{ db} = 12\,000 \text{ db} \longrightarrow 12\,000 \text{ db} \times 0,5 \text{ gó/db} = 6\,000 \text{ gó}$$

$$B: 10\,000 \text{ db} \longrightarrow 10\,000 \text{ db} \times 0,7 \text{ gó/db} = 7\,000 \text{ gó}$$

$$C: 5\,000 \text{ db} + 2\,000 \text{ db (!)} = 7\,000 \text{ db} \longrightarrow 7\,000 \text{ db} \times 1,0 \text{ gó/db} = 7\,000 \text{ gó}$$

$$A \text{ lekötött erőforrás: } 6\,000 \text{ gó} + 7\,000 \text{ gó} + 7\,000 \text{ gó} = 20\,000 \text{ gó.}$$

Kijelenthetjük, hogy ez a termelési program a szűkös erőforrás figyelembe vételével képes lesz biztosítani a maximális eredményt/fedezetet.

7. Az eredmény megállapítása (optimális termékösszetétel figyelembe vételével!)

$$A: 12\,000 \text{ db} \times 3\,600 \text{ Ft/db} = 43\,200 \text{ EFt}$$

$$B: 10\,000 \text{ db} \times 4\,800 \text{ Ft/db} = 48\,000 \text{ EFt}$$

$$C: 7\,000 \text{ db} \times 5\,600 \text{ Ft/db} = 39\,200 \text{ EFt}$$

$$A \text{ vállalati szintű fedezet: } 43\,200 \text{ EFt} + 48\,000 \text{ EFt} + 39\,200 \text{ EFt} = 130\,400 \text{ EFt}$$

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Birher Ilona – Blumné Bán Erika – Kresalek Péter – Pucsek József – Sándor Lászlóné – Sztanó Imre – Takácsné Lengyel Andrea: Példatár a vállalkozások tevékenységének gazdasági elemzéséhez, Perfekt, 2006.

Bíró Tibor – Kresalek Péter – Pucsek József – Sztanó Imre: Vállalkozások tevékenységének komplex elemzése, Perfekt, 2007.

Blumné Bán Erika – Kresalek Péter – Merétey-Vida Zsolt – Takácsné Lengyel Andrea: Példatár és feladatgyűjtemény az elemzés és az ellenőrzés módszertanához, Perfekt, 2006.

Blumné Bán Erika – Takácsné Lengyel Andrea: Példatár I. a termelő-szolgáltató tevékenység gazdasági elemzéséhez és ellenőrzéséhez, BGF-PSZFK, 2007.

Blumné Bán Erika – Takácsné Lengyel Andrea: Példatár II. a termelő-szolgáltató tevékenység gazdasági elemzéséhez és ellenőrzéséhez, BGF-PSZFK, 2007.

Kardos Barbara – Miklósyné Ács Klára – Sisa Krisztina – Veress Attila: Példatár a vezetői számvitel alapjaihoz, SALDO, 2007.

Körmendi Lajos – Kresalek Péter: A vállalkozások elemzésének módszertani alapjai, Perfekt, 2006.

Körmendi Lajos – Tóth Antal: A controlling elmélete és gyakorlata, Perfekt, 2006.

Kresalek Péter – Pucsek József: Feladatgyűjtemény és példatár a vállalkozások tevékenységének komplex elemzéséhez, Perfekt, 2007.

Sztanó Imre – Korom Erik – Veress Attila: Példatár a vezetői számvitel alapjaihoz, Ár-Túr Kft., 2004.

A(z) 0001–06 modul 014–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
55 812 01 0010 55 01	Idegenforgalmi szakmenedzser
52 341 01 0000 00 00	Autó- és motorkerékpár-kereskedő
51 213 01 0010 51 01	Eseményrögzítő
51 213 01 0010 51 02	Filmlaboráns
55 345 01 0010 55 01	Európai uniós üzleti szakügyintéző
55 345 01 0010 55 02	Kereskedelmi szakmenedzser
55 345 01 0010 55 03	Kis- és középvállalkozási menedzser
55 345 01 0010 55 04	Külgazdasági üzletkötő
55 345 01 0010 55 05	Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző
55 345 01 0010 55 06	Reklámszervező szakmenedzser
55 345 01 0010 55 07	Üzleti szakmenedzser
52 341 05 1000 00 00	Kereskedő
52 341 05 0100 52 01	Bútor- és lakástextil-kereskedő
52 341 05 0100 52 02	Élelmiszer- és vegyiáru-kereskedő
52 341 05 0100 52 03	Ruházati kereskedő
52 341 07 0000 00 00	Kultúrcikk-kereskedő
54 341 01 0000 00 00	Külkereskedelmi üzletkötő
52 725 01 0000 00 00	Látszerész és fotócikk-kereskedő
33 341 03 0010 33 01	Építőanyag-kereskedő
33 341 03 0010 33 02	Épületgépészeti anyag- és alkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 03	Járműalkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 04	Villamossági anyag- és alkatrész-kereskedő
51 341 01 0000 00 00	Műszakicikk-kereskedő
51 341 02 0000 00 00	Régiségkereskedő
31 341 04 0000 00 00	Vegyesiparcikk-kereskedő
31 341 04 0100 31 01	Agrokémiai és növényvédelmi kereskedő
31 341 04 0100 31 02	Gyógynövénykereskedő
31 341 04 0100 31 03	Piaci, vásári kereskedő
31 341 04 0100 31 04	Sportszer- és játékkereskedő
33 215 02 0000 00 00	Virágkötő, -berendező, virágkereskedő
33 215 02 0100 33 01	Virágdekoratőr
33 215 02 0100 33 02	Virágkereskedő
52 341 06 0001 52 01	Antikvárium kereskedő

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

18 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató